

HVOLRIS
JERNALDER

GUDERNES GUNST

JERNALDEREN

– DA GUDERNES GUNST VAR NØDVENDIG

I jernalderen var gudernes fravær fuldstændig utænkelig. ALT afhang af deres velvilje og gode humør.

Jernalderfolket var bønder. De var afhængige af en god høst og raske husdyr. En god eller en dårlig høst, syge eller raske dyr betød liv eller død for dem.

Jernalderfolkene tilbad blandt andet en natur- og frugtbarheds-gudinde. Romerne kaldte hende Nerthus. Hun kaldes også Moder Jord. Vi ved ikke, hvad Jernalderfolkene selv kaldte hende.

Broddenbjerg-
manden blev
fundet i 1880 i
Broddenbjerg
Mose ved
Viborg.

Han tolkes
til at være en
frugtbarheds-
gud fra

ældre
jernalder
eller yngre
bronzealder.

HVIS GUDERNE VAR GLADE, FIK FOLK MAD NOK

- En god høst afhang af, om især frugtbarhedsguderne var jernalderfolket venligt stemt. Blandt andet tørke, oversvømmelse, sygdom hos dyr eller mennesker skyldtes gudernes vrede. Så måtte jernalderfolket ofre gode gaver for at formilde dem.
- Det var også vigtigt at takke for en god høst, eller for at der ikke kom fjender til landsbyen.
- Ofringer ved solhverv har nok været vigtige. Det er der, hvor året vender, og dagene bliver længere eller kortere.

Hvad fejrer vi nu til dags ved solhverv?

CEREMONIER TIL GUDERNES ÆRE PÅ HVOLRIS

Hvad er en ceremoni?

Hvor bruger vi ceremonier i dag?

På Skovbakken ved Hvolris er der fundet tre stencirkler, som man mener har været brugt til kultiske formål, altså et sted hvor bronze- eller jernalderfolkene har henvendt sig til guderne, lavet ceremonier og ofringer.

Der er også fundet et mærkeligt lille lerhoved på Hvolris. Måske er det en lille husgud, som skulle beskytte hjemmet.

DER VAR FORSKELLIGE MÅDER AT OFRE PÅ

Nogle offergaver blev brændt, nogle blev knust, mens andre blev ofret uskadede.

Med hvem ?

- Sig selv.
- Sammen med familien.
- Sammen med hele stammen.
- Sammen med andre stammer, for eksempel efter et slag ved en stor ceremoni.

Hvor ?

- På bopladsen, f. eks. under ildstedet i familiens hus eller i et af hullerne til de stolper, som skulle bære husets tag.
- I moser og søer.
- På marken eller ude i skoven.
- På gravpladsen, når man gav folk gaver med i graven.

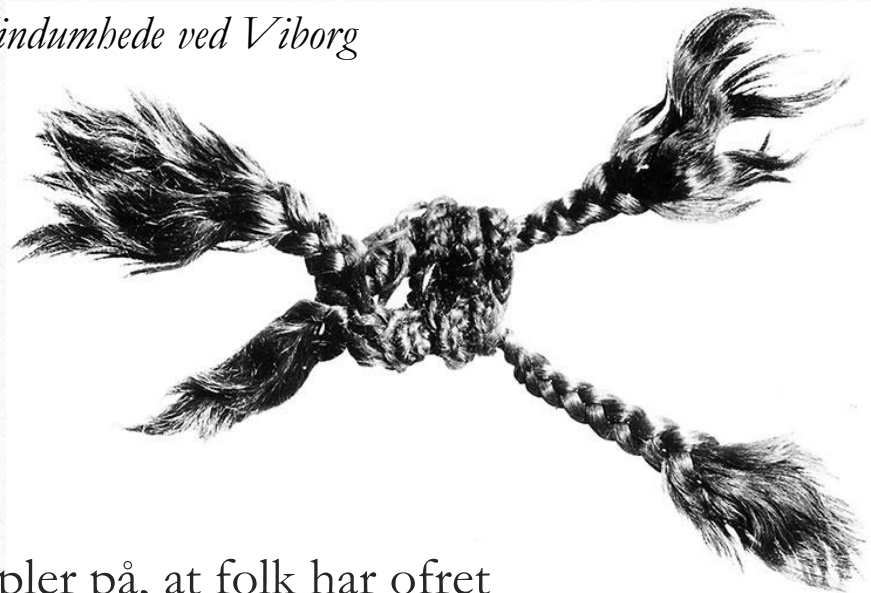
OFFERGAVERNE VAR MEGET FORSKELLIGE

Der er fundet mange krukker, som var blevet sat ned i mosen med mad, for eksempel smør.

Fletninger fra Vindumbede ved Viborg

Ville du ofre dit
hår til guderne
for at gøre dem
glade?

Der findes eksempler på, at folk har ofret deres fletninger. Der er bl.a. fundet en fletning, som blev ofret ved Hærup mellem Hvolris og Klejtrup.

Der er desuden fundet ofrede flotte vogne, keramik, hvide sten, våben, store sølvkar, smykker, både, stave af asketræ, stenalderøkser, forstenede søpindsvin, træfigurer, redskaber, dyr (hele dyr eller dele af dem), mennesker (børn og voksne, mænd og kvinder) og meget andet.

SEJREN TILHØRER GUDERNE

I en sø i Illerup Ådal blev der ofret store mængder våben, personlige ejendele, heste og meget mere fra store slag i jernalderen. Våbnene var utrolig kostbare, nogle med guld og sølvbeslag. Jern var i sig selv dyrt. Inden ofringen blev tingene ødelagt.

Jernalderfolkene beholdt intet selv, for de sejrede kun takket være guderne. Det var vigtigt at sige tak efter en truende krise som krig eller hungersnød.

En lille smule fra den største ofring i Illerup Ådal cirka år 205.

Foto: Jørgen Ilkjær, Moesgaard Museum.

Hvad er dit kæreste eje?
Er du villig til at ofre det for at takke guderne?

MENNESKEOFRINGER

Der er fundet mange moselig fra Jernalderen i Danmark.
Det er alle personer, som er blevet slået ihjel, inden de blev lagt i mosen.

Foto: Silkeborg Museum

Tollundmanden blev kvalt med en lædersnor. Mosevandet har farvet hans hud sort og håret rødt. Han blev fundet i 1950.

Huldremosekvinden blev lagt i mosen iført kostbart og flot tøj. Skørtet har været blå og hendes to skindslag var smukt syet. Hun havde også en fin kam med sig. Hun blev fundet i 1872.

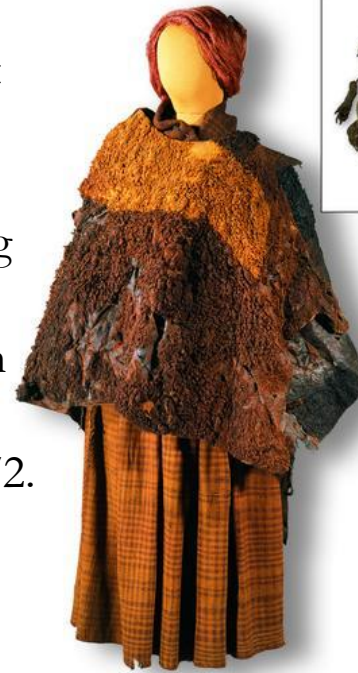

Foto: Nationalmuseet

Menneskene i mosen var en gave til guderne.
Var det en ære, eller blev de straffet for en forbrydelse?

I Roum Mose i nærheden af Hvolris blev der i 1942 fundet afhugget et hoved. Det blev fundet indhyllet i en skindkappe.

VIKINGETIDENS GUDER

- Efterhånden som vi nærmer os vikingetiden, ændrer samfundet sig. Også opfattelsen og dyrkelsen af guderne ændres. Guderne skiller sig ud som særprægede personligheder i Asgård, hvor Odins bolig Valhalla står.
- Frugtbarheden dyrkes stadig i skikkelse af guden Frej, guden Njord og gudinden Freja.

Prøv at finde ud af, hvilke guder, der knyttes til vikingetiden. Måske har I allerede hørt om mange af dem?

- Odin er den øverste gud, som står blandt andet for krig, runekyndighed og skjaldekunst.
- Thor er stærk og dyrkes især som hjemmets beskytter.
- Desuden er der et væld af andre guder og gudinder (Vaner og Aser), som har deres helt særlige karaktertræk, f.eks. Tyr, Frigg, Loke og Balder.
- I løbet af vikingetiden kommer kristendommen til Danmark.

TIDSTAVLE OG NYTTIGE LINKS

- Links - Tro

[Bronzealderens tro](#)

[Ældre jernalder](#)

[Yngre jernalder](#)

[Vikingetidens tro](#)

- Links - Oftringer

[Vognene fra Dejbjerg](#)

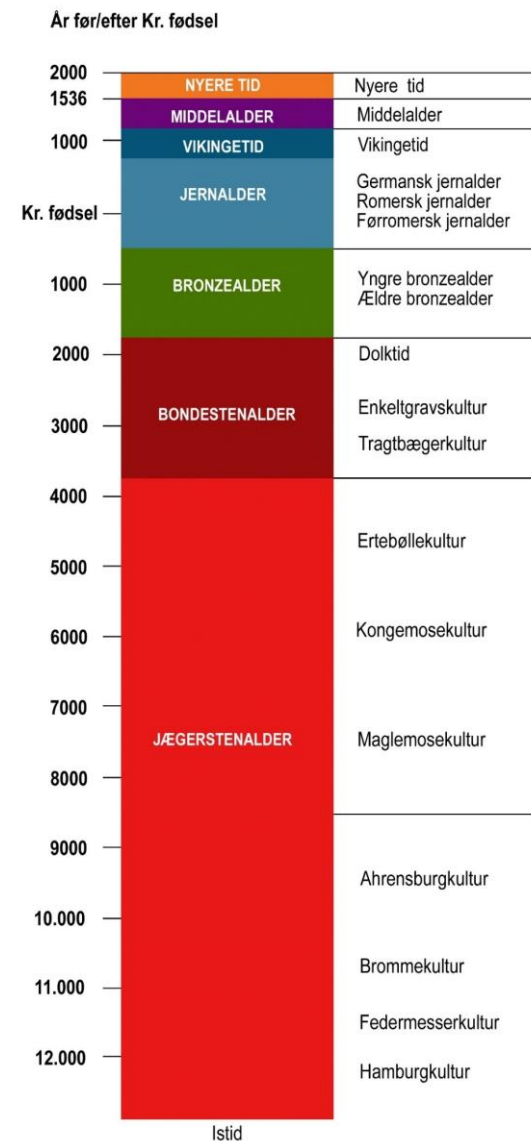
[Våbenfundet i Illerup Ådal](#)

[Om ofring af fletninger](#)

[Broddenbjergmanden](#)

[Gundestrupkarret](#)

[Grauballemanden](#)

LEVENDE JERNALDERLANDSBY

- Fire uger i skolernes sommerferie og fem dage i efterårsferien vender Jernalderfolket tilbage til Hvolris. Så lever de, som jernalderfolkene måske kunne have levet for cirka 2.000 år siden - i en helt anden tid med et helt andet tempo.
- Tag op og besøg dem. De svarer gerne på spørgsmål, om alt det, de laver.
- Der er gratis entré for børn under 18 år. Tag familien med. Velkommen på Hvolris.

HVOLRIS JERNALDER